

O leczeniu chorób trzustki

6 Międzynarodowe Dni Trzustkowe odbyły się w dniach 27-29 października 2016 r. w centrum konferencyjnym Hotelu Courtyard by Marriott Gdynia Waterfront w Gdyni. Spotkania mają swoją 12-letnią tradycję zapoczątkowaną przez profesora Pawła Lampe w 2004 r. w Ustroniu. Wówczas padła propozycja partnerstwa, polegającego na wymianianiu się organizacją kolejnych edycji Międzynarodowych Dni Trzustkowych między ośrodkiem katowickim i gdańskim. Spotkania odbyły się w Ustroniu, Darłównku, Katowicach, Gdańsku i w Zakopanem. W tym roku Gdynia dołączyła do grona miast organizatorów.

Zapotrzebowanie na spotkania lekarzy zajmujących się leczeniem chorych z patologią trzustki jest nieprzypadkowe. Podczas seminariów dla studentów pokazuję podręcznik profesora Romualda Węglowskiego wydany w 1909 r., z którego korzystał mój dziadek. O leczeniu chirurgicznym chorób trzustki jest tam 16 linijek tekstu. Z tej perspektywy współczesne możliwości leczenia chorób trzustki wydają się niebywałym postępem. Nie bez powodu użyłem określenia *wydają się...*, gdyż jeśli weźmiemy pod uwagę najczęstsze patologie trzustki czyli przewlekłe zapalenie gruczołu czy raka trzustki to możemy się zorientować o skali aktualnych problemów, przed którymi stoi współczesna medycyna. Ten fantastyczny postęp technologiczny, którego jesteśmy świadkami nie przełożył się na wyniki rozpoznawania lub leczenia wszystkich schorzeń. Przykładem negatywnym pozostaje rak trzustki, który wysuwa się na niechlubne drugie miejsce wśród przyczyn zgonów wywołanych nowotworami złośliwymi w USA. To wyprzedzanie pozostałych nowotworów jest spowodowane postępem w leczeniu większości nowotworów złośliwych i coraz częstszym określeniem raka chorobą przewlekłą, jak na przykład w przypadku raka jelita grubego. Z tego powodu spotkania, których celem jest poprawa wyników leczenia raka trzustki stają się próbą odnalezienia właściwej drogi leczenia naszych pacjentów. Problemy leczenia pacjentów z rakiem trzustki zazwyczaj nie są tematem wiodącym debat naukowych, stanowią pewien margines. Dzieje się tak z kilku powodów. Po pierwsze jest to trudna dziedzina wymagająca olbrzymiego doświadczenia. Leczenie operacyjne chorych z rakiem trzustki niesie ze sobą 4% ryzyko śmiertelności okołoperacyjnej i ponad 30% ryzyko powikłań w najlepszych ośrodkach. Jest to zatem trudny temat do debaty, wymagający wiele pokory i dystansu.

Międzynarodowe Dni Trzustkowe zostały zorganizowane w tym roku wysiłkiem dwóch trójmiejskich jednostek – Kliniki Chirurgii Ogólnej, Endokrynologicznej i Transplantacyjnej GUMed oraz Oddziału Chirurgii Ogólnej Szpitala im. Mikołaja Kopernika Podmiotu Leczniczego Copernicus. Może warto w tym miejscu podkreślić, że z teoretycznego punktu widzenia są do jednostki konkurencyjne na rynku usług zdrowotnych, jak nieładnie teraz nazywa się leczenie pacjentów. Jednak dzięki pozytywnej energii łączącej byłych pra-

Fot. 1. Od lewej prof. Marek Dobosz, prof. Marcus Buchler i dr hab. Stanisław Hać

cowników nieistniejącego Szpitala na Łąkowej, możliwa była współpraca i wspólne przedsięwzięcie.

Dla podniesienia wartości debaty podczas 6 Międzynarodowych Dni Trzustkowych podjęliśmy próbę skonfrontowania specjalistów wielu dziedzin nad poszczególnymi tematami, dobranymi spośród niepodręcznikowych problemów. Wykładowcy zostali wybrani z grona klinicystów aktywnych zawodowo i naukowo. Zależało nam na prezentowaniu osobistego doświadczenia. Konferencję postanowiliśmy zacząć od wykładu wybitnego patologa – profesor Caroline Verbeke z Oslo, która w swoich badaniach wykazuje niedoskonałość myślenia na temat radykalności chirurgicznego wycięcia raka trzustki. Swoją wykład rozpoczynając Konferencję wzbogaciła o wiele doskonale zilustrowanych obrazów mikroskopowych, z wykazaniem zależności charakteryzujących rozrost raka trzustki. Ta straszliwa choroba zachowuje się w dość niezwykle sposób. Poszczególne komórki lub skupiska nowotworu mogą być od siebie znacznie oddalone pasmami podścieliska. Profesor Verbeke pokazała jak wygląda w rze-

Fot. 2. Prof. Caroline Verbeke podczas wykładu

Fot. 3. Od lewej prof. Maciej Pech z prof. Marcusem Buchlerem w trakcie dyskusji

czywistości radykalność wycięcia raka trzustki w przypadku resekcji naczyń kręgowych lub wątrobowych. Chimeryczne zachowanie raka trzustki wywarło duże wrażenie na zgromadzonych na sali chirurgach. Mimo że dyskusja po wykładzie inauguracyjnym nie była przewidziana, głos zabrał profesor Marcus Buchler z Heidelbergu. Będąc największym autorytetem w Europie w dziedzinie chirurgii raka trzustki, odniósł się z rezerwą do wyników profesor Verbeke, wskazując niuanse sposobu przeprowadzania operacji mające wpływ na to, co może zobaczyć patolog.

Profesor Buchler przedstawił następnego dnia wykład na temat sposobów leczenia operacyjnego raka trzustki. Był on ilustrowany obrazami z pola operacyjnego i opublikowanymi wynikami leczenia pacjentów z różnym stopniem zaawansowania raka trzustki. Szczegółowa analiza materiału ośrodka w Heidelbergu wyraźnie wskazywała na podkreślaną przez profesora Buchlera wagę techniki operacji chorych z rakiem trzustki. Zebrani mogli się zapoznać z niezwykle agresywnym podejściem ośrodka w Niemczech. Profesor Buchler wykazał, że właściwa edukacja chirurgiczna co do sposobu resekcji trzustki, zakresu usunięcia układu chłonnego, technik chirurgii naczyniowej i treningu umożliwiającego powtarzalność procedury jest kluczem do osiągnięcia postępu w leczeniu

Fot. 4. Od lewej prof. Zbigniew Śledziński z prof. Pawłem Lampe podczas debaty na temat definicji pankreatologa

raka trzustki. Wyniki leczenia zaprezentowane przez profesora Buchlera to liczba 40, prosił o jej zapamiętanie. 40-miesięczne średnie przeżycie po resekcji trzustki i 40% przeżycie pięcioletnie. Swoje dane poparł olbrzymim materiałem własnego ośrodka. Tego typu dane większość środowisk medycznych mogłaby uznać za herezję. Żeby zrozumieć fenomen osiągnięcia takich wyników, trzeba by bliżej poznać profesora Buchlera jako człowieka, szefa i chirurga. Profesor Marek Dobosz i piszący te słowa, organizatorzy 6 Międzynarodowych Dni Trzustkowych, mieliśmy okazję podczas pobytów w Heidelbergu przekonać się o tym osobiście. Jest to niezwykle ciekawe zawodowo i naukowo doświadczenie i jednocześnie pretekst do zupełnie odrębnej opowieści. Wracając do wykładu profesora Buchlera, zawsze na koniec można usłyszeć o konieczności dobrej edukacji chirurgicznej z ust tego tytana pracy. Swoje wystąpienia Marcus Buchler nieodmiennie kończy zaproszeniem do Heidelbergu każdego zainteresowanego lekarza. Takie wykłady zwłaszcza w Polsce wywołują konsternację i mieszane odczucia. Słuchając Marcusa Buchlera, który emanuje spokojnym profesjonalizmem i optymizmem, odczuwam skrajne emocje. Z jednej strony widzę człowieka, który stosuje codziennie wszystko, o czym mówi, z drugiej strony zaprzecza dogmatom, wiedzy podręcznikowej i przyjętym standardom.

Rozważania na temat możliwości leczenia raka przeniosły się podczas kolejnego wykładu do pracowni radiologii interwencyjnej za sprawą profesora Macieja Pecha z Magdeburga. Profesor Pech z pochodzenia jest Polakiem i w ramach ćwiczenia wygłosił go w ojczystym języku. Przesłanie wykładu brzmiało – można leczyć metodami radiologii interwencyjnej wszystko, co da się zobaczyć. Profesor Pech pokazał doświadczenie w leczeniu powikłań zabiegów operacyjnych, możliwości miejscowego uzupełnienia leczenia operacyjnego i paliacji w raku trzustki. Dużo uwagi poświęcił podejściu indywidualnemu do poszczególnych pacjentów. Słuchając profesora Macieja Pecha znowu można odnieść wrażenie, że mamy przed sobą dane wymykające się statystykom podręcznikowym i leczeniu opartemu wyłącznie na RCT. Wydaje się, że medycyna oparta na faktach zawiera obydwie składowe, duże badania populacyjne i programy badawcze oraz podejście niestandardowe. Nie są to metody konkurencyjne, lecz komplementarne.

W Konferencji udział wzięli wykładowcy z naszej Uczelni – profesorowie Michał Studniarek i Krzysztof Sworczak. Kolejne debaty podczas 6 Międzynarodowych Dni Trzustkowych dotyczyły autoimmunologicznego zapalenia trzustki, guzów neuroendokrynych i diagnostyki obrazowej. Wiele uwagi poświęcono strategii postępowania z nowym zjawiskiem, jakim są guzy torbielowate trzustki. W ostatnim 30-leciu doszło do znacznego wzrostu zainteresowania świata naukowego i wydzielenia kilku typów nowotworów torbielowatych trzustki. Zwielokrotniona dostępność badań radiologicznych i wzrastająca świadomość społeczna na temat chorób trzustki przekłada się na olbrzymią grupę pacjentów wymagających weryfikacji i leczenia zmian torbielowatych trzustki. Pozornie błahy problem medyczny staje się istotny społecznie. Wydzielenie 4 typów guzów łagodnych oraz zmian pozapalnych staje się wyzwaniem dla radiologów, lekarzy

podstawowej opieki zdrowotnej i specjalistów z ośrodków referencyjnych. Profesor Jan Poley z Rotterdamu przedstawił możliwości diagnostyki endoultrasonograficznej. Dostępność tej techniki rośnie w Polsce, a zapotrzebowanie jest znacznie większe niż dotychczasowe zasoby.

Jedną z sesji poświęconą została problemowi urazów trzustki od strony zaopatrzenia chirurgicznego, endoskopowego i strategii leczenia żywieniowego. Podczas Konferencji mieliśmy także okazję zapoznać się z aktualnym stanem wiedzy na temat przeszczepu wysepek trzustkowych prezentowanym przez profesora Piotra Trzonkowskiego i przeszczepu trzustki jako narządu z na podstawie doświadczenia warszawskiego ośrodka profesora Marka Durlika.

Podczas Konferencji odbyło się zebranie Sekcji Chirurgii Trzustki Towarzystwa Chirurgów Polskich połączone z wyborami Zarządu. Ważnym wydarzeniem było wybranie profesora Zbigniewa Śledzińskiego, kierownika Katedry i Kliniki Chirurgii Ogólnej Endokrynologicznej i Transplantacyjnej na dwuletnią kadencję prezesa Sekcji. Odbyło się uroczyste przekazanie insygniów przez profesora Pawła Lampe. Prezesem elektem Sekcji Chirurgii Trzustki Towarzystwa Chirurgów Polskich została dr hab. Katarzyna Kuśnierz z katowickiego ośrodka chirurgicznego.

Miłym zjawiskiem dla organizatorów i wykładowców było pełne audytorium przez cały czas obrad. Można przypuszczać, że jest to jedno z wielu spotkań branżowych organizowane w naszym rejonie. Pewnie inaczej patrzy się na to z punktu widzenia organizatora i osoby zainteresowanej, inaczej z pozycji obserwatora lub czytelnika *Gazety*. Mamy wrażenie, że Konferencja była ciekawym przedsięwzięciem, u którego podstaw leży współpraca między różnymi jednostkami, a właściwie ludźmi połączonymi ideą i przyjaźnią zawodową. Przypomnieliśmy sobie wspólne początki kariery w Szpitalu na Łąkowej, mieliśmy okazję poczuć jeszcze raz tamten klimat, o którym pisze na łamach październikowej i listopadowej *Gazety* w 2016 r. z należytą swadą dr Aleksander Stanek. Udało nam się zaprosić wykładowców z czołówki pankreatologii klinicznej w Europie, a może i na świecie. Należy nadmienić, że wielu spośród naszych gości zagranicznych jest związanych z Gdańskim Uniwersytetem Medycznym i ze środowiskiem polskich chirurgów. Profesor Hans Lippert jest doktorem *honoris causa* GUMed, Paweł Mroczkowski, Hans Lippert i Marcus Buchler to członkowie honorowi Towarzystwa

Fot. 5. Prof. Paweł Lampe przekazał insygnia prezesa Sekcji Chirurgii Trzustki Towarzystwa Chirurgów Polskich prof. Zbigniewowi Śledzińskiemu

Chirurgów Polskich, a Maciej Pech jest profesorem wizytującym GUMed. Możliwość wspólnego debatowania w tak znacznym gronie otworzyła wiele umysłów, o czym mieliśmy okazję przekonać się podczas licznych rozmów kulturalnych. Spotkanie z aktywnymi zawodowo, uznanymi autorytetami naukowymi było też szczególnym doświadczeniem dla lekarzy w trakcie szkolenia specjalizacyjnego oraz studentów Uczelni, którzy skorzystali z zaproszenia na obrady. Myślę, że w atmosferze tej zawodowej debaty można było odczuć materializujące się przesłanie Seneki: *Verba docent, exempla trahunt...* Mamy nadzieję, że 6 Międzynarodowe Dni Trzustkowe były spotkaniem wartościowym, które pozostawiło ważny ślad wśród uczestników i przełoży się na zmianę myślenia i strategii postępowania w chorobach trzustki, a przede wszystkim w raku tego narządu.

Dobra organizacja i wysoki poziom merytoryczny Konferencji były możliwe do osiągnięcia dzięki zaangażowaniu organizatora Konferencji – Wydawnictwa Termedia z Poznania, któremu tą drogą składamy raz jeszcze serdeczne podziękowanie.

prof. Stanisław Hać,
Klinika Chirurgii Ogólnej,
Endokrynologicznej i Transplantacyjnej,
prof. Marek Dobosz,
Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego

Biała sobota w Przywidzu

Kolejna akcja profilaktyczna studentów GUMed odbyła się 26 listopada 2016 r. w Zespole Szkół w Przywidzu. Udział w niej wzięło 20 studentów i 7 lekarzy. Chętni mogli zbadać: poziom cukru i cholesterolu we krwi, zmierzyć ciśnienie tętnicze, wykonać EKG i obliczyć BMI. Wyniki na miejscu były konsultowane przez lekarzy. 40 procent

pacjentów skierowano do dalszej diagnostyki i leczenia. Organizatorami akcji było Studenckie Koło Naukowe Chirurgii Onkologicznej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego i Urząd Gminy Przywidz. Biała sobota odbyła się pod patronatem rektora Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego prof. Marcina Gruchały. ■

